

Parashat Balak **The Blessing of Communication** **Rabbi Shai Finkelstein**

במדבר פרק כב פסוקים ב-ג

וַיֵּרָא בָלָק בֶּן-צְפּוֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי וַיֵּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב-הוּא וַיִּקְּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בלק סימן א

וירא בלק זש"ה הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט (דברים לב) כי לא הניח הקדוש ברוך הוא לעכו"ם פתחון פה לבא לומר שאתה רחקתנו ולא נתת לנו כמו שנתת לישראל בעולם, מה עשה הקדוש ברוך הוא כשם שהעמיד מלכים חכמים ונביאים לישראל כך העמיד לעכו"ם ונבדקו מלכיהם ונביאיהם וחכמיהם של ישראל עם מלכיהם ונביאיהם וחכמיהם של העכו"ם, ... העמיד משה לישראל שהיה מדבר עמו כל זמן שירצה העמיד להם בלעם מדבר עמו כל זמן שירצה, ראה מה בין נביאי ישראל לנביאי עכו"ם נביאי ישראל מזהירין את האומות על העבירות וכן הוא אומר (ירמיה א) צופה לגוים נתתיך ונביאים שהעמיד מן האומות נותנים פרצה לאבד את הבריות מן העולם הבא, ולא עוד אלא כל הנביאים היו במדת רחמים על ישראל ועל או"ה שכן ישעיה אומר על כן מעי למואב ככנור יהמו וגו' (ישעיה טז) וכן יחזקאל אומר בן אדם שא על צור קינה (יחזקאל כז) ונביאי או"ה היו במדת אכזריות שזה עמד לעקור אומה שלמה חנם על לא דבר, לכך נכתבה פרשת בלעם להודיע למה סלק הקדוש ברוך הוא רוח הקדש מאו"ה שזה עמד מהם וראה מה עשה.

במדבר פרק כב פסוק ח-יד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לִינוֹ פֹּה הַלִּילָה וְהִשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שְׂרֵי-מוֹאָב עִם-בָּלָעַם וַיֵּבֹאוּ אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל-הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן-צֶפֶר מֶלֶךְ מוֹאָב שִׁלַּח אֵלַי הִנֵּה הָעָם הֵיכָא מִמְּצָרִים וַיִּכַּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לָכֶּה קֶבֶה-לִּי אֹתוֹ אוֹכֵל לֶחֶם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בָּלָעַם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת-הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא וַיִּקֶּם בָּלָעַם בִּבְקָר וַיֹּאמֶר אֶל-שְׂרֵי בָלָק לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לַתְּתִי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם וַיִּקְוֹמוּ שְׂרֵי מוֹאָב וַיֵּבֹאוּ אֶל-בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בָּלָעַם הֵלֶךְ עִמָּנוּ

רש"י פרק כב פסוק ט

להטעותו בא. אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו, אין דעתו שוה עליו, אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין.

אבן עזרא פרק כב פסוק ט

לכבוד ישראל, כי השם ידע דבר בעל פעור, ואלו היה בלעם מקלל אותם, היו כל העולם אומרים, כי בעבור קללת בלעם באה המגפה.

רש"י הירש

"ויבוא אלוקים אל" "מצוי עוד רק באבימלך (בראשית כ, ג) ובלבן (שם לא, כד), והצד השוה שבשניהם, שה' בא אליהם באורח לא צפוי ומנע מהם מלבצע את כוונתם. גם כאן אין צורך להניח שבלעם ציפה לפנייה זו של ה' או התפלל עליה. לשון "כאשר ידבר ה' אלי" (פסוק ח) נראה כמליצה גרידא בפי בלעם... ויש להביא ראייה מכרעת לתפיסה זו מלשון השאלה מי האנשים האלה עמך. אם בלעם פנה באמת להכרעת ה' ואם ביקש שה' יכריע בעניין זה, לא היה שום מקום לשאלת "מי האנשים" וגו'; שאלה זו מוכיחה שהיתה זו התערבות אלוהית שבלעם עצמו לא ציפה לה כלל. כל ימיו שיחק משחק וערך הצגה לבני דורו, והנה לפתע המשחק הפך למציאות של אמת - בניגוד לצפוי, וכנראה גם בניגוד לרצוי. כי ברוך הוא: מה שעושה את העם הזה לעם הוא הדבר שהבטחתי לו את כל הסיוע של הנהגתי. אפילו במחשבת העמים לא הקללה אלא הברכה מיועדת לו. אילו היה בלעם נביא אמת, אילו מסר לשליחי בלק את מאמר ה' כהווייתו, היתה תכלית ההתערבות האלוהית מושגת מאלה ולא היה צורך בכל המעשים המתוארים כאן בהמשך. בלק, מואב ומדין היו מגיעים לידי כך שלא ייראו מכח הכיבוש של העם הזה; הם היו מכירים את היסוד המוסרי הגנוז בו ושה' הבטיח לו את ברכתו, וכך היו מתיידדים אתו, לטובתם. אולם ויקם בלעם. בלעם מעלים מהם את החלק השני, את הגרעין העיקרי של האזהרה האלוהית. הוא מזכיר סירוב - מאן ה' - ומשתמע מזה שגם רצונו הוא לקלל את העם, אולם מאן ה' לתתי להלך עמכם: ה' סבור שאין זה נאה לי ללכת עמכם.